

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ρ Ε Κ Β Ι Ε Μ

HOMO SAPIENS

Μ Ε

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΚΡΕΣΕΝΤΟ;

ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΔΟΚΙΜΙΟ

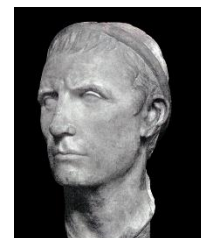
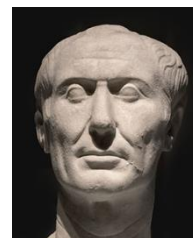
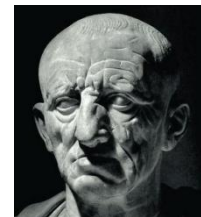
Τόμος Α΄

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π.

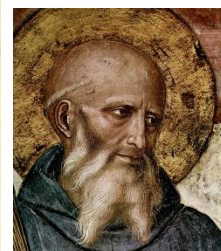
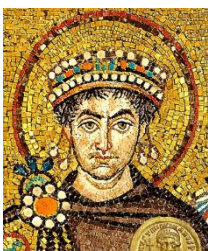
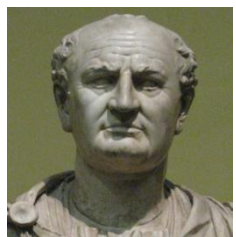
Παρουσίαση 11

*Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους
Μεσαιωνικούς χρόνους. Άραβες*

Η παρακάτω παρουσίαση του δοκιμίου συμπυκνώνει την έντυπη έκδοση, διευκολύνοντας παράλληλα την προσβασιμότητα του αναγνώστη σε ένα σύνθετο εγχείρημα, μέσω του οπτικού και διαχειριστικού πλεονεκτήματος μιας διανθισμένης και με πρόσθετη εικονογραφία ηλεκτρονικής παρουσίασης

Οι προσφυγή του απαιτητικού ερευνητή αναγνώστη στο έντυπο κείμενο προσφέρει αναλυτικότερη αποτύπωση του ορίζοντα των γεγονότων και τα τεκμηριώνει συστηματικά μέσω υποσημειώσεων με βιβλιογραφικές κυρίως αναφορές.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ρ Ε Κ Β Ι Ε Μ

HOMO SAPIENS

Μ Ε

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΚΡΕΣΣΕΝΤΟ;

ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΔΟΚΙΜΙΟ

Τόμος Α΄

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π.

Σύνοψη περιεχομένων Α΄ τόμου

- Οδοιπορικό στο δοκίμιο
 - Πρώτο Κεφάλαιο
 - Πολυδιάστατο της προέλευσης του «συμβάντος» homo sapiens
 - Γένεσις, ελεύθερο βάδην στην Προϊστορία
- Δεύτερο Κεφάλαιο
 - Πρώτο μέρος της ιστορικής περιόδου: Οι πέντε χιλιετίες επικυριαρχίας της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής στις κοινωνικές εξουσίες. (≈ 3500π.Χ. μέχρι 1500μ.Χ.)
 - Άρχοντες, οι μεγαλοϊδιοκτήτες γης

ΠΡΩΤΟ
ΜΕΡΟΣ
ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΕΠΙΚΥΡΙΑΡΧΙΑ
ΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

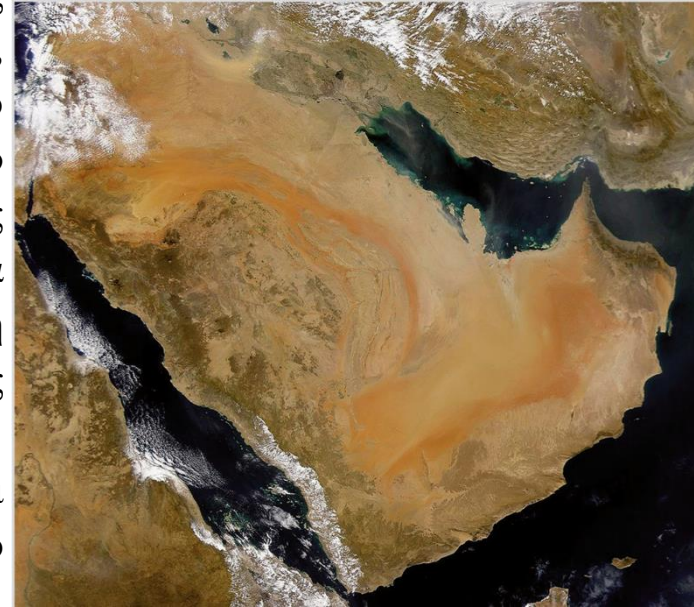
ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ 4ης π.Χ. ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ ΣΤΟ 1492 μ.Χ.,
ΤΗΝ ΟΨΙΜΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΚΟΛΟΜΒΟ

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Άραβες και Ισλάμ. Σύζευξις, Γένεσις Ιστορικού Συμβάντος

- Η Αραβία κατέχει τα πρωτεία μεταξύ όλων των ασιατικών χερσονήσων στην έκταση (τρία εκατομμύρια km²) και το άνυδρο κλίμα (μέση ετήσια βροχόπτωση μόλις 10-12 cm).
- Περιβάλλεται από την Αραβική Θάλασσα, τον Περσικό Κόλπο και την Ερυθρά Θάλασσα, προεκτείνοντας από γεωμορφολογική άποψη ως ασιατικό οροπέδιο την βορειοαφρικανική Σαχάρα.
- Η αραβική χερσόνησος θεωρείται κοιτίδα των σημιτικών φύλων. Οι πρώτες γραπτές μαρτυρίες περί προηγμένων σημιτικών κοινωνιών στο νοτιοδυτικό τμήμα της, οργανωμένων υπό ολιγαρχικά καθεστώτα (βασιλεία), χρονολογούνται από επιγραφές των Ακκαδίων κατά το δεύτερο μισό της 3ης π.Χ. χιλιετίας. Βρέθηκαν μακριά από την αραβική χερσόνησο, στην τότε πρωτεύουσα των Ακκαδίων και της Μεσοποταμίας Ουρούκ, επί βασιλείας Νάραμ Σιν.
- Κατά τις πρώτες τέσσερις ιστορικές χιλιετίες της Εύφορης Ημισελήνου (3.500 π.Χ. μέχρι τα μέσα της 1ης μ.Χ. χιλιετίας), οι πληθυσμοί στο βόρειο τμήμα της αραβικής χερσονήσου γειτνίαζαν και επηρεάζονταν άμεσα από τις περί τη Μεσόγειο Θάλασσα μεγάλες ευρασιατικές αυτοκρατορίες. Ο νότος της χερσονήσου -Υεμένη- ήλεγχε το πέρασμα από την Ερυθρά θάλασσα στον Ινδικό ωκεανό. και λειτουργούσε ως πύλη εισόδου νέων ηθών και εθίμων, συνήθως ασυμβίβαστων με τις παραδόσεις της πλειονότητας των Αράβων.
- Η πολιτισμική καρδιά της αραβικής χερσονήσου κτυπάει πάντως διαχρονικά στο άγονο μεσαίο τμήμα της, όπου βασίλευε η νομαδική ζωή με κυρίαρχο το φρόνημα ελευθερίας, τιμής και λιτής ζωής των Βεδουίνων καμηλιέρηδων.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Αραβες και Ισλάμ. Σύζευξις, Γένεσις Ιστορικού Συμβάντος

- Η αποκεντρωμένη κοινωνική δομή των Βεδουίνων, με κυρίαρχη την κοινοτική συνείδηση σε επίπεδο φυλής, επικράτησε μετά τον 4ο μ.Χ. αιώνα και διέλυσε τις ημιμόνιμες ηγεμονίες που εκμεταλλεύονταν τη θέση τους πάνω στους εμπορικούς δρόμους.
- Το κοινό συμφέρον καθοδηγούσε τις αποφάσεις και λειτουργίες της φυλής, το δίκαιο ήταν αυστηρό και εθιμικό, η θρησκευτικότητα έντονη, η ατομική ιδιοκτησία και οι αντίστοιχες οικονομικές επιδιώξεις παρέμεναν υποβαθμισμένες.
- Μέχρι το τέλος του 6ου αιώνα είχαν δημιουργηθεί συνεκτικοί διαφυλετικοί δεσμοί, όπως η κοινή γλώσσα, οι ποιητικοί διαγωνισμοί και το λατρευτικό κέντρο της Κάαμπα στη Μέκκα, όπου είχαν συγκεντρωθεί όλα τα ιερά αντικείμενα των φυλών.
- Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στην αραβική χερσόνησο, κυρίως στο εκτεταμένο μεσαίο τμήμα της, ήταν κατάλληλο στις αρχές του 7ου αιώνα για τη σύζευξή του με το Ισλάμ, εκ των κορυφαίων υπερβατικών ιδεολογιών του

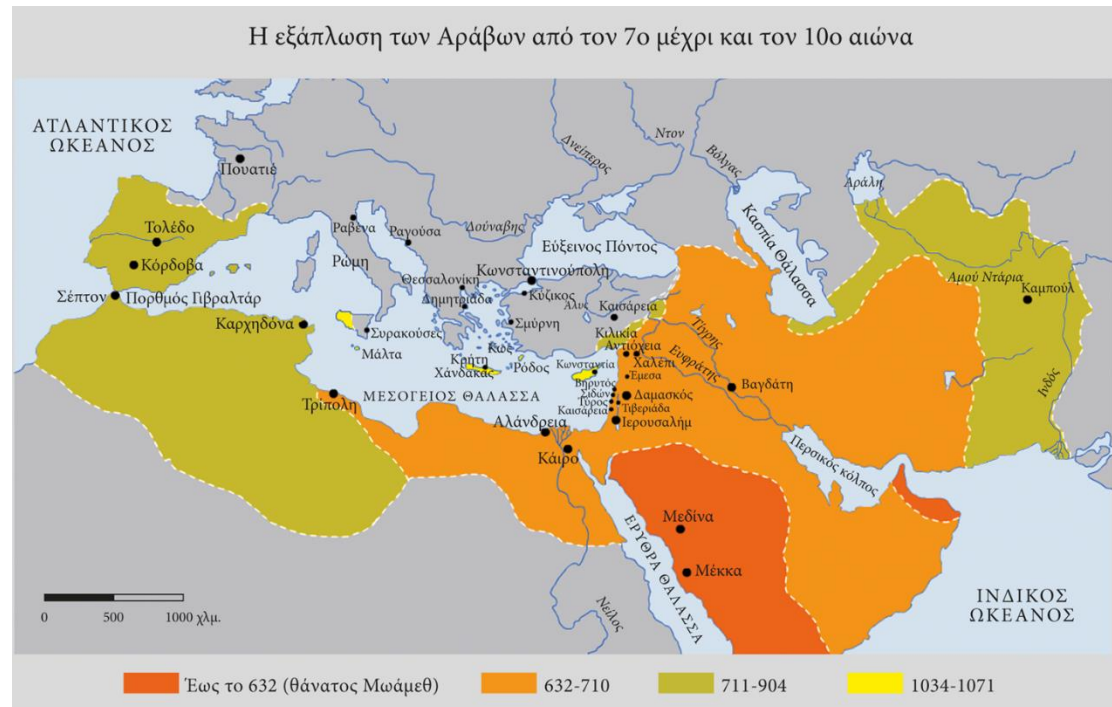

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Αραβες και Ισλάμ. Σύζευξις, Γένεσις Ιστορικού Συμβάντος

- Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στην αραβική χερσόνησο, κυρίως στο εκτεταμένο μεσαίο τμήμα της, ήταν κατάλληλο στις αρχές του 7ου αιώνα για τη σύζευξη του με το Ισλάμ, εκ των κορυφαίων υπερβατικών ιδεολογιών του homo sapiens. Γεννήθηκε ένα Ιστορικό Συμβάν μεγάλης κλίμακας, με διαχρονική εμβέλεια και ως προς τα κοσμικά δρώμενα στη μετέπειτα ιστορία της ανθρωπότητας.
- Διαδόθηκε ταχύτατα στο σύνολο των αραβικών φυλών ως η αποκάλυψη της «πρωτογενούς» θρησκείας και συστράτευσε τις κοσμικές πηγές των κοινωνικών εξουσιών τους. Υπό τη σκέπη του Ισλάμ, οι εξισλαμισθέντες μεταξύ 610 και 629 Άραβες σφυρηλάτησαν πρώτα την εθνοτική τους συνείδηση.
- Κατέλαβαν στη συνέχεια και εξισλάμισαν, κυρίως με την κοινωνικοοικονομική πολιτική τους κατά τους τελευταίους τέσσερις αιώνες της 1ης μ.Χ. χιλιετίας (7ος μέχρι και 10ος αιώνας), την πλειονότητα των πληθυσμών της νοτιοδυτικής Ασίας και της βόρειας Αφρικής. Επικυριάρχησαν και στην Ιβηρική χερσόνησο, απείλησαν τα βασίλεια της δυτικής Ευρώπη.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Το Ισλάμ

- Ισλάμ σημαίνει στα αραβικά «υποταγή», υπό την έννοια της ενεργού πίστης και αφοσίωσης των πιστών στην απόλυτη μοναδικότητα και απρόσωπη υπερβατική φύση του Θεού (Αλλάχ). Ο Θεϊός Λόγος αποκαλύφθηκε και υπαγορεύθηκε κατά την παράδοση από τον άγγελο Γαβριήλ στον Μωάμεθ, προφήτη του Θεού, για να τον μεταφέρει στους ανθρώπους.
- Κατά την παράδοση, η πρώτη αποκάλυψη έγινε το 610 σε σπήλαιο κοντά στη Μέκκα, γενέτειρα του Μωάμεθ. Ο προφήτης ήταν ήδη σαράντα ετών, ξεχώριζε για τη σοφία και τις υπερβατικές ανησυχίες του και μέχρι το θάνατό του το 632 κατέγραψε στον Νου του και δίδαξε το Κοράνιο, ένα μοναδικό και αναλλοίωτο κατά τους πιστούς αντίγραφο του Θεϊού Λόγου.
- Οι ισλαμιστές αυτοπροσδιορίζονται ως «μουσουλμάνοι», από την αραβική λέξη muslim που σημαίνει υποταγμένος στην υπερκόσμια δύναμη του Αλλάχ. Απορρίπτουν κατηγορηματικά τον χαρακτηρισμό «μωαμεθανός», διότι θεωρούν εαυτούς ακολούθους στον δρόμο που χάραξε με τη διδασκαλία του ο προφήτης Μωάμεθ, όχι λάτρεις ενός ειδώλου.
- Μετά τον θάνατο του Μωάμεθ (632), οι διάδοχοί του αξιοποίησαν την εξασθένιση της ανατολικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και της σασσανιδικής Περσίας. Ο αραβικός στρατός κατέκτησε την περσική επικράτεια, απώθησε τους Βυζαντινούς από τη Συρία και την Αίγυπτο. Μέχρι το 642 είχε ιδρυθεί η πρώτη ισλαμική αυτοκρατορία, με κύρια χαρακτηριστικά εσωτερικής πολιτικής την ήπια φορολογία και την ιδεολογική ανοχή στις θρησκείες και τα έθιμα των κατακτημένων.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Θεμέλια του ισλαμισμού

- Το Ισλάμ αφομοίωσε ορισμένες από τις δοκιμασμένες στο χρόνο αραβικές, περσικές (ζωροαστρικές), ιουδαϊκές και χριστιανικές παραδόσεις.
- Διαδόθηκε ταχύτατα, διότι οι σαφείς υπερβατικές θέσεις του περιείχαν προστατευτικές για τον απλό άνθρωπο ηθικές αρχές, με κοινωνικές πρακτικές που συνέβαλαν στην αναδιοργάνωση των φυλών στο πλαίσιο μιας ευρύτερης εθνότητας μαχόμενων για τη διάδοσή του πιστών.
- Κατέκτησε μέχρι σήμερα περισσότερους από 1,6 δισεκατομμύρια πιστούς παραμένοντας η πρώτη σε ταχύτητα διάδοσης θρησκεία στον κόσμο.

▪ Το ισλάμ κατά το ξεκίνημα της 3ης μ.Χ. χιλιετίας

- Η αποστροφή που δικαιολογημένα διαχέεται στον δυτικό πολιτισμό κατά το ξεκίνημα της 3ης μ.Χ. χιλιετίας από τις φρικαλεότητες ορισμένων φανατικών ισλαμιστών δεν συνεπάγεται την αναίρεση προσωπικών εμπειριών και ευρύτερης σημασίας πραγματικών γεγονότων. Π.χ. οι μουσουλμάνοι που όλοι έχουμε γνωρίσει ως συναδέλφους και συνεργάτες στο διεθνές επιστημονικό γίγνεσθαι διακρίνονται για την ευγένεια και την απροσχημάτιστη φιλομάθειά τους.
- Στο δε δυστοπικό για τους σημερινούς μικρομεσαίους και απόκληρους περιβάλλον της κυρίαρχης χρηματοοικονομικής συνιστώσας της παγκόσμιας αγοράς, το Ισλάμ κατάφερε να διατηρήσει την –απολεσθείσα από καιρό για τους χριστιανούς– ηθική αρχή της απαγόρευσης του δανεισμού με τόκο.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Μωάμεθ

- Σε περίοδο έντονης διείσδυσης των ξένων θρησκειών στην Αραβία (χριστιανισμός, ζωροαστρισμός, ιουδαϊσμός) και έξαρσης της διαφθοράς μέσω του εμπορίου, ο Μωάμεθ εξέφρασε τη λαϊκή αντίδραση στη θεολογική σύγχυση και στη διάβρωση των ηθών.
- Εμπνεύστηκε και προέβαλε ένα στέρεο πρότυπο ατομικής ζωής και κοινωνικής οργάνωσης, θεμελιωμένο σε κατανοητή μονοθεϊστική ιδεολογία με δελεαστικό επέκεινα.
- Έδρασε δυναμικά ως αναμορφωτής-μεταρρυθμιστής και κατάφερε μέχρι το 629, έτος της θριαμβευτικής εισόδου στη γενέτειρά του Μέκκα, να ενώσει τις αραβικές προβάλλοντας ένα νέο υπερβατικού και κοσμικό όραμα.
- Υπό τη θρησκευτική και κοσμική ηγεσία του Μωάμεθ δημιουργήθηκε παναραβικό κράτος με συμπαγές κοινωνικό υπόβαθρο και ισχυρές ένοπλες δυνάμεις, ένα στρατευμένο σύνολο αποφασισμένο να εκπληρώσει την αποστολή που οραματίστηκε ο ηγέτης του.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Ίδρυση και διάδοση της ισλαμικής αυτοκρατορίας

- Μέχρι το 642 είχε ιδρυθεί η πρώτη ισλαμική αυτοκρατορία, με κύρια χαρακτηριστικά εσωτερικής πολιτικής την ήπια φορολογία και την ιδεολογική ανοχή στις θρησκείες και τα έθιμα των κατακτημένων. Ο αλλόθρησκος κατέβαλλε ένα επιπλέον ποσό και διατηρούσε την πίστη του.
- Η αντίφαση με την κορανική επιταγή για διάδοση του θείου λόγου εξισορροπήθηκε με τη θέσπιση σεβασμού προς τον χριστιανισμό και τον ιουδαϊσμό, ως «συγγενών θρησκειών της Βίβλου».
- Από διοικητική άποψη, οι Άραβες διατήρησαν τις δομές των προηγούμενων πολυεθνικών επικρατειών στα κατακτημένα εδάφη. Οι πρώτοι «χαλίφες», όπως ονομάστηκαν από την αραβική λέξη «χαλίφα» οι διάδοχοι του Προφήτη Μωάμεθ, δρούσαν ως απεσταλμένοι του Αλλάχ. Στηρίχθηκαν στο ολιγάριθμο αραβικό στοιχείο για τις ανώτατες θέσεις και σε έμπειρη υπαλληλική ιεραρχία από αλλόθρησκους για τη στελέχωση της υπόλοιπης διοικητικής πυραμίδας.

• Σιίτες και Σουνίτες: οι βάσεις του ενδοϊσλαμικού διχασμού

- Ακολούθησε μια περίοδος οξύτατου ενδοϊσλαμικού διχασμού, λόγω ιδεολογικού σχίσματος. Οι πιστοί διαχωρίστηκαν σε Σιίτες και Σουνίτες. Το Σουνιτικό δόγμα, που ακολουθείται σήμερα από την πλειονότητα των μουσουλμάνων, πηγάζει από τη σούννα, την πιστή εφαρμογή της παράδοσης κατά τη διαδοχή του Μωαβία ως χαλίφη (661-680) στη θέση του δολοφονηθέντος το 661 χαλίφη Άλι. Ο Άλι ήταν εξάδερφος, πιστός σύντροφος του Μωάμεθ και σύζυγος της κόρης του.
- Οι Σουνίτες υποστηρίζουν γενικότερα την αυστηρή τήρηση των αρχών του Κορανίου και των παραδειγμάτων (σουνάτ) του Προφήτη, που δεν επέβαλαν στη συγκεκριμένη περίπτωση της διαδοχής την εξ αίματος συγγένεια.
- Οι Σιίτες παρέμειναν πιστοί στη μνήμη του δολοφονηθέντος Άλι και υπέρμαχοι της διαδοχής από την οικογένεια του Προφήτη. Επικρατούν σήμερα ως πλειονότητα στο Ιράν και το Αζερμπαϊτζάν (90%), το Μπαχρέιν (70%) και το Ιράκ (65%)

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Ίδρυση και διάδοση της ισλαμικής αυτοκρατορίας

- Παρά το σχίσμα του 661, η αραβική επέκταση συνεχίστηκε τα επόμενα εβδομήντα χρόνια: υποταγή και σταδιακός εξισλαμισμός των πληθυσμών στο Αφγανιστάν, στη βόρεια Ινδία (το σημερινό Πακιστάν) και στη βόρεια Αφρική, κατάκτηση των κοσμικών εξουσιών στο 70% του πληθυσμού της Ιβηρικής χερσονήσου και προέλαση στα εδάφη της σημερινής νότιας Γαλλίας.
- Μια νέα περίοδος του έπους των Αράβων σηματοδοτήθηκε με τη μεταφορά της πρωτεύουσάς τους από τη Δαμασκό στη Βαγδάτη (762). Η αυτοκρατορία γνώρισε τη μεγαλύτερη οικονομική, πολιτιστική και πολιτική-ιδεολογική ακμή της επί χαλίφη Χαρούν αλ-Ρασίντ (763-809), η κοινωνικοοικονομική και στρατιωτική της βάση διευρύνθηκαν με την εκχώρηση ίσων δικαιωμάτων στους εξισλαμισμένους.
- Το εμπόριο και η βιοτεχνία ήκμαζαν στην απέραντη αραβική επικράτεια και, σε αντίθεση με τη μεσαιωνική Ευρώπη του 7ου και 8ου αιώνα, υποστηρίχθηκαν από ευρεία νομισματική οικονομία και αξιόπιστο πιστωτικό σύστημα χωρίς τοκογλύφους.
- Τα γράμματα και οι τέχνες άνθισαν, οι Άραβες διανοούμενοι εντρύφησαν και στα πεδία των αρχαιοελληνικών θετικών επιστημών, με προτίμηση και σημαίνουσες νέες συμβολές στα μαθηματικά και στην ιατρική. Μέσω της μετάφρασης στη γλώσσα τους διέσωσαν πολύτιμα κείμενα της αρχαιοελληνικής γραμματείας.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους Μεσαιωνικούς χρόνους

Αραβία, η πρώτη σε έκταση Ασιατική χερσόνησος

• Κατάτμηση και παρακμή της Αραβικής αυτοκρατορίας

- Το εύρος των κατακτήσεων, η πολιτισμική ποικιλότητα εντός της επικράτειας, οι φιλοδοξίες τοπικών ηγεμόνων, οι διαχρονικές επιπτώσεις της διάσπασης του Ισλάμ σε σουνιτικό και σιιτικό και οι εμφύλιοι που ακολούθησαν οδήγησαν από τον 11ο αιώνα και μετά στην κατάτμηση της αυτοκρατορίας των Αράβων σε πολλά βασίλεια.
- Η παλιά αραβική νομαδική αριστοκρατία εγκατέλειψε σταδιακά τις πόλεις, που είχαν μετεξελιχτεί σε κέντρα εμπορίου με νέες ανώτερες τάξεις πλουσίων, Αράβων και μη.
- Η κεντρική εξουσία του χαλίφη εμποτίστηκε από τα τρυφηλά περσικά αυλικά έθιμα και πρότυπα ζωής, υπονομεύτηκε γενικότερα από τους συνηθισμένους παράγοντες αποσταθεροποίησης πολυεθνικών και αχανών αυτοκρατοριών.
- Η πολυδιάσπαση και η αποδυνάμωση της κεντρικής εξουσίας επέτρεψαν στις τουρκικές φυλές, που είχαν ήδη μεταναστεύσει μέχρι τα τέλη του 10ου αιώνα στις νοτιοδυτικές ασιατικές περιοχές, να επιβάλουν σταδιακά την κυριαρχία τους επί αδυνατισμένων αραβικών χαλιφάτων. Μια νέα περίοδος ακμής ξεκίνησε από τις αρχές του 13ου αιώνα στο μουσουλμανικό ιδεολογικό και κοσμικό γίγνεσθαι.

